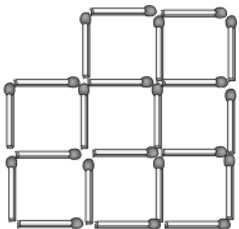

5. Žalm sa končí antifónou, ktorá sa stala záverom známeho hymnu Te Deum: „Tvoje milosrdenstvo, Pane, nech je nad nami, ako dúfame v teba“ (v. 22).

Božia milosť a ľudská nádej sa stretávajú a objímajú. Ba láskyplná Božia vernosť (podľa významu pôvodného hebrejského slova tu použitého *chesed*), je podobná plášťu, ktorý nás zahľadá, zohrieva a chráni, ponúka nám spokojnosť a dáva bezpečný základ našej viere a našej nádeji.

prevzaté z L'Osservatore Romano, č. 32 (týždenné vydanie v taliančine) z 10. augusta 2001

Obrázok obsahuje 8 štvorcov 1x1
zápalka
a 3 štvorce 2x2.
Premiestnite 2 zápalky tak, že
vznikne len 7 štvorcov.

- Pozri dedko, tá strakatá sliepka je nejaká smutná. Nemala by som z nej uvariť polievku?
- No... ak myslíš, že ju to rozveselí.

Sovia píšťalka

Jeden môj kamarát mi minule priniesol jednoduchú hračku, ktorú som nazval "sovia píšťalka". Zabávali sme sa tým, že sme ich niekoľko vyrobili a pískali s nimi a ja vám preto navrhujem, aby ste si takúto píšťalku urobili sami.

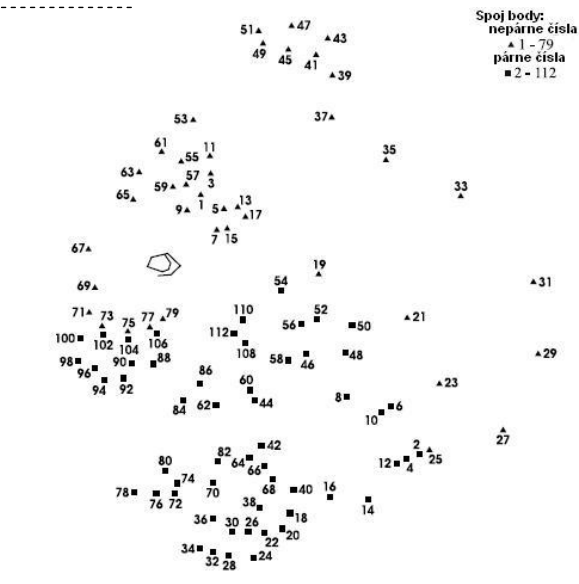
Do jednej strany škatulky (od filmu) vyrežte otvor s rozmermi 3 x 4 mm. Potrebujete na to ostrý nôž a mať pri sebe niekoho dospelého.

Potom ho požiadajte, aby vám vyvrtal dierku do stredu vrchnáka škatulky. Cez dierku prevlečte niť, ktorú na jednom konci zauzlíte, by sa cez dierku nevyvliekla. Vrchnák nasadte na škatulku a držiac niť, začnite točiť škatulku vo vzduchu. Keď sa tento valček dostane do pohybu, vzduch začne narážať na okraje otvoru a vy začujete tichučké pískanie.

Ak sa rýchlosť a natočenie otvoru voči vzduchu neustále menia, vzduch nevychádza do škatulky vždy tým istým spôsobom. Preto zvuk, ktorý "píšťalka vydáva" kolíše. Ak použijete väčšiu škatulku, zvuk bude trochu hlbší.

Zabavte sa výrobou viacerých píšťaliek so škatulkami rôznych veľkostí. Na pozmenenie zvuku meníte dĺžku a šírku otvoru (pomocou lepiacej pásky) alebo do škatulky vyvrtajte viacero otvorov. Mne sa škatulka, ktorej priemer bol 5 cm a výška 7 cm, podarilo dosiahnuť zvuk podobajúci sa húkaniu sovy. Možno sa Vám namiesto sovieho húkania podarí vytvoriť napríklad piskot drozda alebo vrabca.

podľa internetu spracoval MŠ

Vydáva
Gréckokatolícka cirkev
Farnosť Povýšenia sv. Kríža, Prešov-Sekčov
Ul. Martina Benku 7, 080 01 Prešov

internet: www.grkat-sekcov.sk
e-mail: presov.sekcov@grkatpo.sk
tel.: 051/7725 540
tlač: A-print, sro., Reimanova 9, Prešov

Len pre vnútornú potrebu

Dobrovoľný príspevok: 0,10 € / 3 Sk

Neprešlo jazykovou úpravou

IV. ROČNÍK

† Farský list

Číslo 7 10. mája 2009

Gréckokatolícka cirkev, Farnosť Povýšenia sv. Kríža, Prešov-Sekčov

ROK SV. PAVLA – PAVLOVI SPOLUPRACOVNÍCI

Apoštol Pavol býva často opísaný ako osamotený kazateľ, nezávislý misionár a samostatný apoštol. Zabúda sa, že Pavol bol človekom vzťahov, bol apoštolom schopným pre Kristovo evanjelium získať, nadchnúť a počúvať vždy nových spolupracovníkov. Nevšimáť si rozmer jeho spolupracovníkov znamená stratiť významnú časť jeho osobnosti. Teraz predstavíme aspoň niektorých z jeho „tímu.“

Andronika a Juniáš bývali v Ríme a boli príbuzní apoštola Pavla. Andronika a Juniáš boli pravdepodobne manželmi. Pavol zdôrazňuje, že obidvaja sa stali kresťanmi ešte pred ním a hovorí, že boli „známi“ medzi apoštolmi. Toto vyznačenie je osobitne cenné v prípade ženy Androniky. Obidvoch Pavol spomína v závere Listu Rimanom: „Pozdravte Andronika a Juniáša, mojich pokrvných a spoluväzňov, ktorí sú známi medzi apoštolmi a už predtým boli v Kristovi.“ (Rim 16,7)

Apollo je veľmi dynamickou osobou. Bol Židom a pochádzal z egyptskej Alexandrie. Formáciu získal v škole Jána Krstiteľa. Dobre ovládal Bibliu a mal rečnícke schopnosti. Akvila a Priscilla ho poučili o Kristovom evanjeliu a bol poslaný do Korintu, kde uskutočnil dlhú misiu a získal si autoritu. Niektorí ho považujú za autora Listu Hebrejom. Bol to nadaný a výrečný muž, ale jeho prítomnosť vyvolávala aj napätia. Skutky apoštolov o ňom hovoria: „Do Efezu prišiel istý Žid menom Apollo, rodom Alexandrijčan, muž výrečný a zbehlý v Písmach. Bol poučený o Pánovej ceste a so zápalom ducha hovoril a správne učil o Ježišovi, hoci poznal iba Jánov krst. Začal teda smelo vystupovať v synagóge. Keď ho počuli Priscilla a Akvila, vzali ho k sebe a dôkladnejšie mu vysvetlili Božiu cestu.“ (Sk 18, 24-26)

Akvila a Priscilla bol manželský pár, ktorý zohral dôležitú úlohu v Pavlovom apoštoláte. Za vlády cisára Klaudia boli vyhnaní z Ríma a uchýlili sa do Korintu, kde poskytli Pavlovi ubytovanie a prácu. Obaja sa ujali Apolla a usmerňovali neľahkú komunitu v Efeze. V Liste Rimanom im Pavol adresuje slová plné uznania: „Pozdravujte Prisku a Akvilu, mojich spolupracovníkov v Kristovi Ježišovi. Oni nastavili vlastné šije za môj život. Im som nielen ja zaviazaný vďaka, ale aj všetky cirkvi z pohánov.“ (Rim 16,3-4)

Aristarchus bol spoločníkom Pavla vo väzení. Pravdepodobne pochádzal z Macedónska. Na kresťanstvo sa obrátil v Solúne. Spreádzal Pavla na jeho 3. misijnej ceste v Macedónsku, Grécku, v Ázii a v Jeruzaleme. Zvlášť pomáhal Pavlovi v Efeze, kde spolu s Gáiom znášali lynčovanie ľudu počas vzbury zlatníkov. Spreádzal Pavla aj na jeho ceste do Ríma. „Nastúpili sme na adramytijskú loď, ktorá sa mala plaviť okolo pobrežia Ázie, a pohli sme sa. Bol s nami Macedónčan Aristarchus zo Solúna.“ (Sk 27,2)

Barnabáš je od počiatkov kresťanstva označovaný titulom „apoštol.“ Je prvým kresťanským učiteľom Pavla. Predstavil ho apoštolom, vyhľadal ho v Tarze a priviedol do Antiochie, spreádzal ho na 1. misijnej ceste na ostrov Cyprus, odkiaľ sám pochádzal. Neskôr sa oddelil od Pavla a ohlasoval

Kristovo evanjelium na Cypre. Podľa tradície bol ukameňovaný a upálený. Istá legenda z 8. stor. ho predstavuje ako zakladateľa kresťanskej komunity v Ríme a prvého biskupa v Miláne. „Aj Jozef, ktorému apoštoli dali meno Barnabáš, čo v preklade znamená Syn útechy, levita, rodom Cyperčan, mal rolu, predal ju a peniaze priniesol a položil apoštolom k nohám.“ (Sk 4,36-37) Skutky apoštolov vyzdvihujú Barnabášov charakter: „Zvesť o tom sa dostala aj do uší jeruzalemskej cirkvi; a vyslali do Antiochie Barnabáša. Keď ta prišiel a videl Božiu milosť, zaradoval sa a povzbudzoval všetkých, aby vytrvali v Pánovi, ako si zaumienili v srdci, lebo on bol muž dobrý, plný Ducha Svätého a viery. A k Pánovi sa pridali veľkí zástup.“ (Sk 11,22-24)

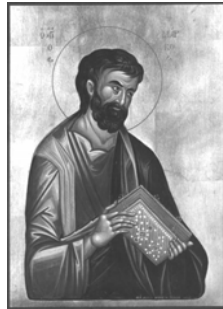
Démas sa spomína v Liste Kolosanom a Filemonovi. Dlhý čas bol Pavlovým spolupracovníkom, ale potom sa podľa Druhého listu Timotejovi 4,10 rozhodol ho opustiť. Aké boli dôvody? Možno ho vyľakalo prenasledovanie a utrpenie spojené s ohlasovaním evanjelia. Neskoršie legendy z neho urobili nedôveryhodného muža, ktorý napokon odpadol od viery. „Démas ma opustil, lebo miluje tento svet, a odišiel do Solúna.“ (2 Tim 4,10)

Epafras prijal vieru v Kolosách a v tejto komunite aj plnil rôzne služby. Bol Pavlovým spoločníkom vo väzení v Efeze (Flm 23). Podľa niektorých práve Epafras viedol kresťanskú komunitu v Kolosách, Hierapolise a Laodicei, kým Pavol pôsobil v Efeze. Navštívil Pavla vo väzení v Ríme, informoval ho o dianí v komunitách a povzbudil ho, aby napísal List Kolosanom. „Pozdravuje vás Epafras, ktorý je od vás, služobník Krista Ježiša, a ustavične zápasí o vás v modlitbách, aby ste boli dokonalí a celkom zaujatí Božou vôľou.“ (Kol 4,12)

Epafróditus pravdepodobne pochádzal z Filíp (porov. Flp 2,23). Apoštolovi Pavlovi priniesol materiálnu pomoc do väzenia v Ríme. Tu ochorel asi z dôvodu dlhej cesty z Filíp do Ríma. V Liste Filipanom je menovaný ako vzor apoštolskej horlivosti a Pavol o ňom vydal krásne svedectvo: „Ale pokladal som za potrebné poslať k vám Epafródita, môjho brata, spolupracovníka a spolubojovníka a vášho vyslanca a služobníka v mojich potrebách, keď túžil po vás všetkých a znepokojoval sa, že ste sa nepočuli, že ochorel. A naozaj bol chorý až na smrť, ale Boh sa nad ním zmiloval, a nielen nad ním, ale aj nad mnou, aby som nemal zármutok na zármutok. Preto som ho čím prv poslal, aby ste sa znova radovali, keď ho uvidíte, a ja aby som mal menej zármutku. Prijmite ho teda v Pánovi s veľkou radosťou a takýchto si vážte! Veď on sa pre Kristovo dielo priblížil až k smrti a svoj život vystavil nebezpečenstvu, aby doplnil to, čo chýbalo vašej službe voči mne.“ (Flp 2,25-30)

Erastus prijal vieru v Korinte. Tam bol Pavlovi predstavený ako „správca mestskej pokladnice“ (Rim 16,23). K Pavlovi sa pripojil v Efeze a spolu s Timotejom bol poslaný pripraviť Pavlovi cestu do Macedónska. Keď bol Pavol odvezený do Ríma, Erastus zostal v Korinte (porov. 2 Tim 4,20) V Korinte sa pri archeologických vykopávkach našiel nápis: „Erastus dal počas svojho verejného úradu urobiť dlažbu v meste na vlastné náklady.“ Ale či ide o tú istú osobu, je ťažké potvrdiť!

Filemon bol Pavlovým spolupracovníkom a adresátom jedného z jeho listov. Vieru získal v Kolosách a jeho vlastný dom slúžil pre kresťanskú komunitu. Možno bol manželom Appie a mal aj otrokov. Medzi nimi sa spomína Onesimus „syn“, ktorého Pavol „splodil“ v okovách. (porov. Flm 10) „Pavol, väzeň Krista Ježiša, a brat Timotej milovanému Filemonovi, nášmu spolupracovníkovi, sestre Apfii, nášmu spolubojovníkovi Archippovi a cirkvi, ktorá je v tvojom dome: Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista. Ustavične vzdávam vďaka svojmu Bohu, keď si na teba spomínam vo svojich modlitbách, keď počujem o tvojej láske a viere, akú máš k Pánu Ježišovi a k všetkým svätým.“ (Flm 1-5)

Pre deti a všetky Božie deti Žalm 33, Chválospev na Pánovu prozreteľnosť

Katechéza Jána Pavla II. na všeobecnej audiencii pre veriacich v aule Pavla VI. 8. augusta 2001

1. Žalm 33 rozdelený do 22 veršov, teda toľkých, ako je písmen v hebrejskej abecede, je spevom chvály na Pána vesmíru a dejín. Záchvev radosti preniká už od prvých riadkov: „Plesajte, spravodliví, v Pánovi; statočným sluší spievať pieseň chvály. Oslavujte Pána gitarou, hrajte mu na desaťstrunovej lutne. Spievajte mu novú pieseň, nadšene mu hrajte a volajte na slávu“ (v. 1-3). Toto zvolanie (*tern'ah*) spreádzané hudbou vyjadruje vnútorný hlas viery a nádeje, šťastia a dôvery. Chválospev je „nový“ nielen preto, že obnovuje istotu o Božej prítomnosti uprostred stvorenia a ľudských udalostí, ale aj preto, že anticipuje dokonalú chválu, ktorá zaznie v deň konečnej spásy, keď Božie kráľovstvo dosiahne slávnou plnosť.

Svätý Bazil, ktorý hľadá práve na konečné zavriešenie v Kristovi, takto vysvetľuje túto pasáž: „Zvyčajne hovoríme, že je niečo „nové“, keď ide o niečo neobyčajné alebo čo vzniklo iba nedávno. Ak myslíš na úžasné a každú predstavivosť prevyšujúce vtelenia Pána, nevyhnutne musíš spievať pieseň novú a nezvyčajnú. A ak si v myslí premietneš znovuzrodenie a obnovenie celého ľudstva, zostarnutého v hriechu a musíš ohlasovať tajomstvá zmŕtvychvstania, aj vtedy musíš spievať pieseň novú a nezvyčajnú“ (*Homília na žalm 33*, 2: PG 29, 327). Skrátka, podľa svätého Bazila výzva žalmistu, ktorý hovorí: „Spievajte Bohu novú pieseň“, znamená pre veriacich v Krista: „Uctievať Boha nielen podľa dávneho zvyku podľa „litery“, ale v novosti „ducha“. Kto totiž chápe Zákon nie z vonkajška, ale poznáva jeho „ducha“, ten spieva „pieseň novú“ (*tamže*).

2. Hymnus vo svojej centrálnej zostave sa rozčleňuje na tri časti, ktoré vytvárajú akoby trilógiu chvály. V prvej časti (v. 6-9) sa oslavuje Božie stvoriteľské slovo. Obdivuhodná architektúra vesmíru, podobná kozmickému chrámu, nevznikla a nevyrástla z boja medzi bohmi, ako to naznačujú niektoré kozmogónie starého Blízkeho východu, ale len z pôsobenia Božieho slova. Presne ako nás učí prvá stránka knihy Genézis (porov. Gn 1): „Boh povedal... a tak sa stalo.“ Žalmista totiž opakuje: „Lebo on riekol a stalo sa, on rozkázal a všetko bolo stvorené“ (Ž 32, 9).

Osobitný dôraz modliaci sa kladie na skúmanie morských vôd, lebo tieto v Biblii sú znakom chaosu a zla. Napriek svojim obmedzeniam svet v jestvovaní udržiava Stvoriteľ, ako sa to pripomína v Knihe Jób, a moru prikazuje, aby sa zastavilo na pobreží: „Potiaľto smieš ísť, ďalej nie, tu sa rozbije pýcha tvojich vín“ (Jób 38, 11).

3. Pán je vládcom aj nad ľudskými dejinami, ako to potvrdzuje druhá časť žalmu 33 vo veršoch 10-15. Tu stoja v silnom protiklade plány pozemských mocností a obdivuhodný Boží zámer, ktorý Boh vytyčuje v dejinách. Ľudské plány, ak chcú byť iné, privádzajú nespravodlivosť, zlo, násilie a stavajú sa proti Božiemu plánu spravodlivosti a spásy. Napriek prechodným a zdanlivým úspechom sa redukujú na obyčajné machinácie smerujúce k rozkladu a úpadku. V biblickej Knihe Prísloví sa to vyjadruje stručne: „V ľudskom srdci je veľa myšlienok, podarí sa však iba rozhodnutie Pánovo“ (Prís 19, 21). Podobne žalmista nám pripomína, že Boh z neba, zo svojho nadprirodzeného príbytku, sleduje všetky cesty ľudstva, aj tie nezmyselné a absurdné, a poznáva všetky tajomstvá ľudského srdca.

„Kamkoľvek ideš, čokoľvek robíš, či v tme alebo vo svetle dňa, Božie oko hľadá na teba,“ komentuje svätý Bazil (*Homília na žalm 33*, 8: PG 29, 343). Šťastný bude ľud, ktorý prijíma Božie zjavenia a nasleduje jeho rady do života a kráča po jeho chodníkoch na ceste života. To, čo napokon ostane, je len jedno: „Pánov úmysel trvá naveky, myšlienky jeho srdca z pokolenia na pokolenie“ (Ž 33, 11).

4. Tretia, posledná časť žalmu (porov. v. 16-22) rozoberá z dvoch nových hľadísk tému jedinečnej Božej moci nad ľudskými udalosťami. Na jednej strane sú to predovšetkým mocní, ktorých vyzýva, aby si nerobili ilúzie o vojenskej sile svojich armád a rytierov. Na druhej strane sú to potom verní, čo sú často utlačení, osočovaní a na okraji smrti: títo sú vyzvaní dúfať v Pána, ktorých nenechá padnúť do priepasti záhuby. Takto sa javí aj „katechetická“ funkcia tohto žalmu. Pretvára sa na výzvu veriť v jedného Boha, ktorý nie je ľahostajný voči arogancii mocných, ale je blízky slabému ľudstvu, ktoré pozdvihuje a udržiava ho, len aby mal dôveru, aby sa naňho spoľahol a aby k nemu zdvihol svoje prosby a chvály.

„Poniženosť tých, čo slúžia Bohu – vysvetľuje ďalej svätý Bazil – ukazuje, ako pokorní dúfajú v jeho milosrdenstvo. Kto totiž neskladá dôveru vo svoje vlastné veľké podnikania, ani neočakáva, že bude ospravedlivený pre svoje skutky, má ako jedinú nádej spásy Božie milosrdenstvo“ (*Homília na žalm 33*, 10: PG 29, 347).

ktorý podľa analýz musel byť podávaný v malých dávkach po dlhú dobu.

Obetoval celého seba z vernosti ku Kristovi a katolíckej cirkvi a prijal všetky väznenia a fyzické a psychické utrpenia so zodpovednosťou, odvahou a pevnou vierou. Jeho prenasledovatelia boli poháňaní nenávisťou ku katolíckej viere. Stal sa teda

Predstavujeme učiteľov Cirkvi

Sv. Ján Damaský, kňaz a učiteľ Cirkvi

Sviatok: 4. december, Význam mena Ján: Boh je milostivý (hebr.) Patrón maliarov

O živote sv. Jána Damascénskeho nevieme toho veľa. Narodil sa okolo roku 650 v Damasku, ktorý bol vtedy centrom politickej, svetskej aj duchovnej sféry. Jeho rodičia boli bohatí kresťania. Otec bol veľmi dobročinný. Pomáhal chudobným a vykupoval zajatých. Hoci bol kresťan, zaujímal významné miesto na dvore mohamedánskeho kalifa. Raz sa medzi zajatými objavil mních zo Sicílie. Jánov otec sa o tom dozvedel a hneď si ho od kalifa vypýtal. Sicíľčan dostal slobodu a stal sa Jánovým učiteľom. Ján sa učil veľmi rýchlo. Po čase sa sicílsky mních utiahol na púšť a Ján začal pomáhať svojmu otcovi v jeho práci. Po čase prevzal po ňom úrad.

Koncom 7. storočia však došlo k zmene kalifov. Nový panovník už nebol naklonený kresťanom. Ján sa teda aj so svojim bratom utiahol do Jeruzalema a tam vstúpili do kláštora. Ján už mal vtedy povest' učenca a básnika. V Jeruzaleme bol vysvätený za kňaza. Odvtedy sa musel viac venovať záležitostiam cirkevného života ako poradca jeruzalemského patriarchu a teologický spisovateľ. Radšej by sa bol venoval rozjímaniu a utiahnutému životu, no nebolo mu

mučeníkom pre vieru, pretože obetoval svoj život pre Krista a pre Cirkev a zomrel ex aerumnis carceris.

Svoje biskupské heslo «Aby všetci boli jedno» vo svojej biskupskej službe naplnil. Blahorečený bol 14. septembra 2003 v Bratislave pápežom Jánom Pavlom II.

Podľa <http://www.vatican.edu> spracoval oMZ.

to dopriate. Stal sa veľmi známym, hlavne vo veľkom spore o úcte obrazov (tzv. obrazoborectvo). Keď na podnet moslimov carhradský cisár sa pokúšal zasahovať do Cirkvi zákazom uctievať obrazy, ba usiloval sa aj násilne izolovať niektoré územia od vplyvu pápeža, Ján neohrozene vystúpil so správnymi argumentami. Vysvetľoval, že Cirkev sa neklania obrazom, klania sa

len Bohu, no obrazy pomáhajú k správne pochopeniu učenia Cirkvi – zvlášť to bolo aktuálne v tej dobe, keď mnohí ešte nevedeli čítať.

Ján Damascénsky bol teológom, rečníkom, filozofom, historikom, exegétom i básnikom. Jeho najdôležitejším dielom je Prameň poznania, v ktorom podáva prehľad gréckej filozofie, prehľad bludov a takisto hovorí o Bohu, jeho diele a vlastnostiach, o Vtelení a o sviatosťiach. Týmto položil vlastne základy dogmatiky na východe. Okrem toho vytvoril aj ďalšie spisy ako O pravej viere, Hudobný kánon (o hudbe) a iné. Žil veľmi skromným a pokorným životom. Bol príkladne verný Cirkvi a jej náuke. Zomrel asi roku 749. Za učiteľa Cirkvi ho vyhlásil pápež Lev XIII. roku 1890.

Podľa internetového zdroja pripravil oMZ.

Jason je v Liste Rimanom, ktorý Pavol napísal v Korinte, uvedený ako Pavlov príbuzný (porov. Rim 16,21). Možno ide o tú istú osobu, ktorá prijala Pavla a Sílasa v Solúne. Práve v Solúne sa Jason postavil za Pavla, bol predvedený pred predstavených mesta a pravdepodobne zaplatil za Pavla „kauciu.“ „Ale žiarliví Židia si najali niekoľko zlých mužov z ulice, vyvolali rozruch a rozbúrili mesto. Zastali pri Jasonovom dome a chceli ich vyviesť pred ľud. Ale keď ich nenašli, odvliekli Jasona a niektorých bratov k predstaveným mesta a kričali: "Tí, čo rozbúrili celý svet, prišli aj sem a Jason ich prijal. A títo všetci robia proti cisárovým nariadeniam, lebo tvrdia, že je iný kráľ, Ježiš." Tak pobúrili ľud i predstavených mesta, ktorí to počuli. Ale keď dostali od Jasona a ostatných záruku, prepustili ich.“ (Sk 17,5-9)

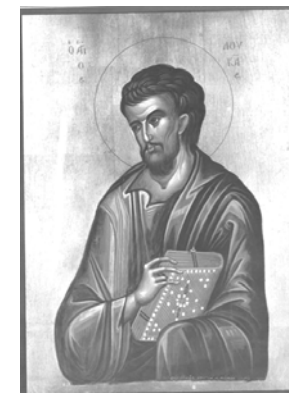
Ján Marek bol synom Márie, ktorá vo svojom dome poskytla útočisko prvotnej cirkvi v Jeruzaleme. Podľa niektorých biblistov je Ján Marek identická postava s autorom Evanjelia podľa Marka. Ján Marek bol bratrancom (alebo synovcom?) Barnabáša. Zúčastnil sa na 1. misijnej ceste, ale predčasne z nej odišiel. Na začiatku 2. misijnej cesty sa práve tento Markov odchod stal dôvodom rozchodu Pavla s Barnabášom. Ján Marek a Barnabáš odišli na Cyprus. Tradícia spomína Markovo pôsobenie v egyptskej Alexandrii a v Ríme po boku Petra. „Jediný Lukáš je so mnou. Vezmi Marka a priveď ho so sebou, lebo je mi užitočný v službe.“ (Kol 4,11)

Lýdia bola zámožná žena. Spomína sa iba v Skutkoch apoštolov. Napriek vtedajšej dobe vykonávala mužskú prácu, keď bola predavačkou purpuru. Pochádzala z Tyatiry. Pavlovi poskytla ubytovanie. Pavol s osobitou vďačnosťou v Liste Filipanom pripomína štedrosť filipského spoločenstva, uprostred ktorého bola iste aj Lýdia. „Počúvala aj istá žena menom Lýdia, predavačka purpuru z mesta Tyatiry, ktorá si ctíla Boha. Pán jej otvoril srdce, aby pozorne sledovala, čo Pavol hovorí. A keď sa dala so svojim domom pokrstiť, prosila nás: "Ak si myslíte, že som verná Pánovi, podte do môjho domu a zostaňte." A prinútila nás.“ (Sk 16,14-15)

Lukáš – spoločník Pavla – sa považuje za autora jedného zo štyroch evanjelií ako aj Skutkov apoštolov. Pripojil sa k Pavlovi na jeho 2 misijnej ceste v Troade a zostal pri ňom až do Filíp (porov. Sk 16,10-40). Opäť sa objavuje po Pavlovom boku na záver 3. misijnej cesty z Macedónska do Jeruzalema. Sprevádza apoštola národov aj na jeho ceste do Ríma. Niektorí ho identifikujú s „milovaným lekárom“, ktorý sa spomína v Liste Kolosanom 4,14 ale aj v Flm 24 a 2 Tim 4,11. „Pozdravuje vás milovaný lekár Lukáš aj Démas.“ (Kol 4,14)

Oneziforus pochádzal z Ázie. Pod názvom „Ázia“ však v Skutkoch apoštolov sa nemá na mysli kontinent, ale rímska provincia v dnešnom Turecku! Oneziforus sa ukázal ako mimoriadne blízky Pavlovi pomocník v Efeze a najmä počas Pavlovho väzenia v Ríme. Apokryfné spisy uvádzajú, že mal manželku Lektru a boli priateľmi Títa. Manželia ponúkli svoj dom pre kresťanskú komunitu. „Nech Pán preukáže milosrdenstvo Oneziforovmu domu, lebo často ma osviežil a nehanbil sa za moje okovy, ale keď prišiel do Ríma, usilovne ma hľadal a našiel ma. Nech mu Pán dá, aby v onen deň našiel milosrdenstvo u Pána. A aké služby preukázal v Efeze, ty vieš najlepšie.“ (2 Tim 1,16-18)

Onezimus sa obrátil počas Pavlovho väzenia. Pavol ho nazýva „synom, ktorého splodil v okovách“ (porov. Flm 10). Bol otrokom Filemona, od ktorého ušiel z neznámych dôvodov. Tradícia ho neskôr považuje za jedného z prvých biskupov v Efeze. Ignác Antiochijský, ktorý ho stretol, ho opisuje ako človeka „mimoriadnou láskou.“ „Prosím ťa za svojho syna Onezima, ktorého som splodil

v okovách. Kedysi ti bol neužitočný, ale teraz je užitočný aj tebe, aj mne. Poslal som ti ho naspäť; jeho, to jest moje srdce.“ (Flm 10-12)

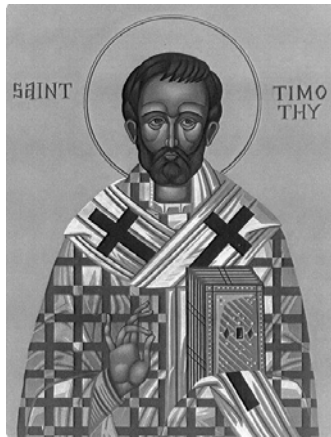
Sílas je známy aj pod latinským menom Silván. Je veľkým spoločníkom Pavla na jeho 2. misijnej ceste. Spolu s Pavlom a Timotejom je odosielateľom Prvého a Druhého listu Solúnčanom. O jeho autorite svedčí aj tá skutočnosť, že ho vybrala jeruzalemská cirkev, aby uzmieril napätia medzi židokresťanmi a pohanokresťanmi v Antiochii. Spomína sa aj v Druhom Petrovom liste, preto sa niektorí domnievajú, že neskôr sprevádzal apoštola Petra. „Vtedy sa apoštoli a starší s celou cirkvou uzniesli, že spomedzi seba vyberú mužov a pošlú ich s Pavlom a Barnabášom do Antiochie. Boli to Júda, ktorý sa volal Barsabáš, a Sílas, poprední muži medzi bratmi.“ (SK 15,22)

Stefanas patrí medzi prvých obrátcov v Korinte, ktorého pokrstil samotný Pavol s celou jeho rodinou (porov. 1 Kor 1,16). Svoj dom dal k dispozícii kresťanskému spoločenstvu. Spolu s Fortunátom a Achaikom navštívil Pavla v Efeze. „Teším sa prítomnosti Stefanasa, Fortunáta a Achaika, lebo oni doplnili to, čo ste vy nestačili urobiť, osviežili môjho i vášho ducha. Nuž vážte si takýchto.“ (1 Kor 16,17-18)

Tychikus bol pravdepodobne spolupracovníkom Pavla v Efeze a sprevádzal ho v Macedónsku, potom v Jeruzaleme a asi aj v Ríme. Spolupracoval s Onezimom v Kolosách. Podľa Listu Títovi bol s Pavlom v meste Nikopolis, kde čakali na Títa. Pavol ho v Liste Kolosanom mimoriadne vysoko vyzdvihuje: „Čo je so mnou, to vám všetko rozpovie Tychikus, milovaný brat, verný služobník a spolupracovník v Pánovi, ktorého som k vám práve na to poslal, aby ste sa dozvedeli, čo je s nami, a aby potešil vaše srdcia.“ (Kol 4,7-8)

Timotej sa pridal k Pavlovi v Lystre na jeho 2. misijnej ceste. Jeho matka bola Židovka a otec Grék. Pavol ho nechal obrezať, aby sa vyhol neprijemnostiam v kontakte so Židmi. Pavol ho nazýva „pravým synom vo viere“ (1 Tim 1,2). Pavol ho posielal veriacim vo Filipách a takto ho predstavuje: „Mám nádej v Pánu Ježišovi, že k vám čoskoro pošlem Timoteja, aby som mal aj ja pokojnú myseľ, keď sa dozviem, čo je s vami. Ved' nemám nikoho, kto by tak zmyšľal a tak úprimne sa o vás staral, lebo všetci hľadajú vlastné záujmy, a nie záujmy Ježiša Krista. Ale o ňom viete, ako sa osvedčil, ved' ako syn otcovi slúžil so mnou evanjéliu.“ (Flp 2,19-22) Druhý list Timotejovi sa považuje za duchovný testament apoštola Pavla, ktorý nechal práve tomuto svojmu vernému spolupracovníkovi. Podľa tradície Timotej zomrel mučeníckou smrťou v Efeze okolo roku 97 po Kr. „Ty sa teda, syn môj, upevňuj v milosti, ktorá je v Kristovi Ježišovi. A čo si počul odo mňa pred mnohými svedkami, zveruj spoľahlivým ľuďom, ktorí budú schopní učiť aj iných. Trp spolu so mnou ako dobrý vojak Krista Ježiša.“ (2 Tim 2,1-3)

Títus sprevádzal Pavla na jeho dôležitej ceste do Jeruzalema na apoštolský snem. Títus bol predstaviteľom kresťanov, ktorí pochádzali z pohanstva. Počas 3. misijnej cesty ho Pavol poslal do Korintu, aby vyriešil spory v tejto komunite. Podľa listu jemu adresovanému ho Pavol ustanovil za predstaveného komunity na Kréte. Starobylá tradícia spomína, že na tomto ostrove zomrel vo vysokom veku. „Lebo aj keď sme prišli do Macedónska, naše telo nemalo nijaký odpočinok, ale zo všetkých strán samé súženie: zvonka boje, vnútri úzkosti. Ale Boh, ktorý potešuje ponížených, potešil nás Títovým príchodom. A nielen jeho príchodom, ale aj útechou, na ktorej mal u vás účasť.“

Rozprával nám, ako túžite, ako plačete a ako horlíte za mňa, takže som sa ešte viac radoval.“ (2 Kor 7,5-7)

Trofimus pochádzal z mesta Efez. Sprevádzal Pavla v posledných rokoch jeho apoštolátu. Práve osoba Trofima vyvolala pobúrenie Židov v Jeruzaleme, ktorí sa domnievali, že aj on vstúpil do chrámu, kde mali prístup iba Židia. V Druhom liste Timotejovi sa spomína, že zostal kvôli chorobe v Miléte. „V meste s ním totiž videli Efezana Trofima a mysleli si, že Pavol ho doviedol do chrámu. Celé mesto sa rozbúrilo a začal sa zbíhať ľud. Chytili Pavla, vyviekli ho z chrámu a hneď zatvorili brány.“ (SK 21,29-30)

Pripravil oMZ podľa internetového zdroja.

Životopis svätca – bl. hieromuč. Vasiľ Hopko – 11. máj

Mons. Vasiľ Hopko, gréckokatolícky pomocný biskup v Prešove a titulárny biskup midilenský sa narodil 21. apríla 1904 v obci Hrabské, okres Bardejov. Teologické štúdiá absolvoval na Gréckokatolíckej teologickej akadémii v Prešove. Kňazskú vysviacku prijal 3. februára 1929 v Prešove. Následne bol ustanovený za administrátora farnosti Pakostov. Keď bola erigovaná farnosť v Prahe, biskup P. P. Gojdič, OSBM, menoval Vasiľa Hopka za jej prvého farára. Od 15. septembra 1936 do 31. augusta 1941 bol spirituálom kňazského seminára v Prešove. V apríli 1940 sa stal doktorom posvätnéj teológie. Od 1. septembra 1941 bol biskupským tajomníkom. Profesorom pastorálnej a morálnej teológie na Vysokej bohosloveckej škole v Prešove bol od roku 1943. Vysvätený na biskupa bol 11. mája 1947.

Pri smutných okolnostiach Prešovského soboru 28. apríla 1950, štátna moc postavila Gréckokatolícku cirkev mimo zákon. Boží služobník biskup ThDr. Vasiľ Hopko sa ocitol v domácom väzení, neskôr bol internovaný v kláštore v Báci pri Šamoríne a potom vo františkánskom kláštore v Hlohovci. Tu bol 18. októbra 1950 zatknutý a po vyše roku veľmi krutého vyšetrovania bol 24. októbra 1951 oddelením štátneho súdu v Bratislave odsúdený. Rozsudok znel: 15 rokov odňatia slobody, peňažný trest 20 000 Kčs, strata

čestných občianskych práv na 10 rokov a prepadnutie celého majetku. Tým sa začala strastiplná krížová cesta Božieho služobníka po krutých, neľudských komunistických väzniciach v Bratislave, Ilave, Leopoldove, Prahe, Mírove a vo Valdiciach. S vážne podlomeným zdravím bol 12. mája 1964 z posledne menovaného väzenia prepustený, „zo zdravotných dôvodov a za dobré správanie“, podmienčne na 3 roky. Počas väzenia vo väzniciach, ktoré trvalo 13 rokov 6 mesiacov a 24 dní, znášal tvrdý väzenský režim, charakterizovaný fyzickým nátlakom, morálnym utrpením, malým množstvom stravy, zimou, nedostatočnou lekárskou starostlivosťou. Všetky tieto faktory sa stali príčinou trvalého nalomenia jeho zdravotného stavu. Po prepustení žil až do začiatku roku 1968 v Charitnom domove v Oseku v severných Čechách, kde bol v domácom väzení a stále sledovaný príslušníkmi ŠtB. Po obnovení Gréckokatolíckej cirkvi v júni 1968 vykonával Boží služobník sice funkciu svätiačeho biskupa, ale plne rehabilitovaný nebol. Zomrel, ako je uvedené aj v správe o prehliadke mŕtveho, na následky väzenia, 23. júla 1976 v Prešove. Počas exhumácie bola v jeho telesných ostatkoch toxologickou skúškou potvrdená nadmerná prítomnosť jedu-arzénu,